

Az aszályhelyzet kezelésének hivatali lehetőségei

A megyei aszályhelyzetre tekintettel kiemelten fontos tudni milyen lehetőségei vannak az érintett gazdálkodóknak, mely esetben szükséges vis maior jelteni, illetve a bekövetkezett kár állami támogatott enyhítésének milyen lehetőségei vannak.

1) Vis maior szabályai

A vis maior esetek részleteinek fontos szabályait az alábbi rövid összefoglaló tartalmazza. A legfontosabb azonban az, hogy a vis maior bejelentése az egységes kérelem jogcímei és bármely más agrártámogatás kapcsán akkor szükséges, amennyiben a vis maior esemény és valamely támogatáshoz kapcsolódó kötelezettség nem teljesítése között ok-okozati összefüggés van.

A támogatásokhoz kapcsolódóan előfordulhatnak olyan váratlan helyzetek, események melyek ellehetetlenítik a támogatás igénylésekor vállaltak teljesítését.

A vis maior esemény legfontosabb ismérvei: 1. előre nem látható 2. elvárható gondosság tanúsítása esete ellenére is bekövetkezne 3. aránytalan mértékű beavatkozással lehetne csak elhárítani

Melyek lehetnek a váratlan, vis maior események és azokat milyen irattal lehet alátámasztani?

- ügyfél halála - *halotti anyakönyvi kivonat, halotti bizonyítvány*
- az ügyfél hosszú távú munkaképtelensége - *intézeti zárójelentés/szakorvosi igazolás*
- mezőgazdasági vagy feldolgozóipari üzem, földterület kisajátítása - *ügyfél nevére szóló kisajátításról szóló végzés/határozat*
- földterületnek közcélra történő igénybevétele (pl. útépités, vezeték) - *végzés; szerződés hiteles másolata (károsodott terület nagysága, vázrajz)*
- létesítmény megrongálódása - *hatósági végzés, igazolás biztosító által kiállított kárjegyzőkönyv, rendőrségi jegyzőkönyv, tűzeseti hatósági bizonyítvány*
- növényállományt sújtó járványos, fertőző megbetegedés - *Kormányhivatal igazolása (állategészségügyi szakterület)*
- zárlati, vagy még nem honos károsító ellen hozott hatósági intézkedés - *hatósági igazolás, végzés*
- intervenció/ export tevékenységgel összefüggő szállítási útvonalon bekövetkezett akadály - *Közútkezelő, MÁV stb. igazolása*
- vadkár - *vadásztársaság nyilatkozat, vagy jegyző határozata, vagy bírósági döntés*
- ipari zöldsnövény minősített vetőmagnak a termelő részére történő késedelmes szállítása - *igazoló dokumentum másolatát (szállítást követő 7 napon belül)*

Mikor nem kell igazolást csatolni a káresemény bejelentéséhez?

- Természeti csapás, szélsőséges időjárási körülmény (földrengés, árvíz, szélvihar, aszály, belvíz, tüzeset, jégeső, fagy, felhőszakadás),
- Állatállományt sújtó járványos, fertőző megbetegedés, vagy állat-járványügyi intézkedés miatti állománycsökkenés, elhullása vagy leölése estén.

Ezekben az esetekben a kormányhivatal szakhatósági állásfoglalást kér az illetékes hatóságtól.

Mi a vis maior bejelentés minimális adattartalma?

1. az ügyfél azonosító adatai

2. az eseményre vonatkozó adatok

- bekövetkezés helye
- bekövetkezés ideje
- az esemény leírása
- az esemény következményei

3. az ügyfél nyilatkozata

- mely intézkedések tekintetében kíván vis maior bejelentést tenni
- minden érintett támogatási jogcímet szükséges megjelölni

A vis maior eseményeket 21 napon belül, – de legkésőbb 6 hónapon belül – elektronikus úton kell bejelenteni a Kincstár elektronikus felületén.

halál – halotti anyakönyvi kivonat kézhezvételét követően

betakarítás – a tervezett időpontot megelőző 15. napig

Az elektronikus úton történő bejelentés, kétféle módon lehetséges.

- Általános vis maior felületen: EMGA belpiaci, külpiaci, intervenciós intézkedések, a nemzeti támogatások, melyek nem kapcsolódnak az egységes kérelemhez (EK) vagy kapcsolódnak az EK-hoz, de több évre hatnak (pl. VP AKG vis maioros visszavonás).
- EK vis maior felületen: EK-hoz kapcsolódó intézkedések esetén, amelyeknél a vis maior esemény csak az adott évre vonatkozóan van hatással.

Fentiekén túl a pályázati kiírások, jogszabályok is nevezhetnek meg egyéb vis maior eseményt. Az AKG támogatás során, a fentiekén túli vis maior pl. osztatlan kimérés következtében a területe máshová kerül stb. A zöldítés során bevezetésre került növényvédőszer-használati tilalom esetén vis maior csak a következő ok miatt lehet: növényállományt sújtó járványos, fertőző megbetegedés, illetve zárlati, vagy még nem honos károsító ellen hozott hatósági intézkedés.

Aszálykár vis maior esetei (pl):

A jelenlegi aszály miatti termés kiesésnél releváns vis maiort bejelenteni: rizs- illetve termeléshez kötött szemes fehérjetakarmánynövény-termesztés jogcímeik esetében. Rizstermesztés támogatása esetében 2,5 t/ha minimális hozamot igazoltan, valamint szemes fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása esetében szója, lóbab, édescsillagfűt termesztése esetén 1t/ha, szárazborsó, csicseriborsó, takarmányborsó, mezei borsó termesztése esetén 2t/ha minimális hozamot igazoltan el kell érni.

2) Az agrárkár-enyhítési rendszer lehetőségei

Az agrárkár-enyhítési rendszerben kezelt elemi károk köre: téli fagy, tavaszi fagy, őszi fagy, aszály, mezőgazdasági árvíz, belvíz, felhőszakadás, vihar és a jégeső okozta károk is kockázati tényezők. Az agrárkár-enyhítési rendszer kizárólag a termelők megalapozott káraitra nyújt részbeni ellentételezést, ezért az agrárkár-enyhítési rendszerben a termelő akkor jogosult kárenyhítő juttatásra (támogatásra), ha a növénykultúrában üzemi szinten mezőgazdasági kár következett be, tehát a hozamcsökkenés (a kipusztult növényállomány) meghaladta a 30%-ot, továbbá a hozamérték-csökkenés (a károsodás miatti bevételkiesés) a károsodott kultúrák tekintetében meghaladta a 15%-os mértéket. A hozamcsökkenés megállapításához szolgáló referencia hozam kapcsán az elmúlt 5 év hozamait figyelembe véve – a legmagasabb és legalacsonyabb hozamot tartalmazó 2 év elhagyásával – képzett három éves átlaghozamot kell figyelembe venni. A saját termelési eredményeket kizárólag abban az esetben lehet megyei (vagy ennek hiányában országos) átlaghozam adatokkal helyettesíteni, amennyiben a termelő saját gazdaságában nem termesztette az adott hasznosítást az adott termelési időszakban.

Az agrárkár-enyhítési rendszernek kötelezően tagja az a termelő, aki egységes kérelmet nyújt be a Magyar Államkincstárhoz (Kincstár), és az egységes kérelemben feltüntetett, használt termőföldterület nagysága eléri, vagy meghaladja

- ültetvényeknél az 1 hektárt,
- szántóföldi zöldségtermelésnél az 5 hektárt,
- egyéb szántóföldi művelési ágban a 10 hektárt,
- szántóföldi zöldség termelésénél + ültetvénynél az 5 hektárt,
- együttesen (ültetvénynél + szántóföldi zöldségnél + egyéb szántóföldi művelésnél), a 10 hektárt.

A fenti területméretnél kisebb földterületen gazdálkodó termelő önkéntesen, az egységes kérelemben megtett külön nyilatkozattal – 3 év folyamatos tagságot vállalva – csatlakozhat az agrárkár-enyhítési rendszerhez.

Az agrárkár-enyhítési rendszerben tag mezőgazdasági termelő kárenyhítési hozzájárulást fizet és kárenyhítő juttatásra szerezhet jogosultságot. A befizetett termelői kárenyhítési hozzájárulást az állam legalább ugyanakkora összeggel egészíti ki. A tárgyévi kárenyhítési hozzájárulás fizetési kötelezettség összegének megállapítására az egységes kérelemre vonatkozó „szankciós benyújtási időszak” utolsó napján, tehát az idei évben 2018. június 11. napján aktuálisan bejelentett területadatok

alapján kerül sor. Ezt követően nincs lehetőség a tárgyévi kárenyhítési hozzájárulás összegének módosítására, még az egységes kérelem módosítása, vagy részleges visszavonása esetén sem.

Az éves kárenyhítési hozzájárulás mértéke:

- ültetvénytüvelésre szolgáló terület esetén 3000 Ft/ha;
- szántófüldi zöldség termesztésére szolgáló terület esetén 3000 Ft/ha;
- egyéb szántófüldi kultúrák termesztésére szolgáló terület esetén 1000 Ft/ha.

A kárenyhítési hozzájárulás-fizetési kötelezettségéről a Kincstár július 15-éig határozatban értesíti a mezőgazdasági termelőt, aki a hozzájárulás összegét szeptember 15-ig beérkezőleg köteles maradéktalanul megfizetni. Továbbra is fontos, hogy ez a határidő nem a banki átutalási megbízás megadásának vagy az átutalásnak az időpontjára vonatkozik, hanem a megfizetett összeg Kincstárhoz történő beérkezésére. Az átutalást ezért célszerű legkésőbb a határidőt megelőző munkanapon elindítani. A kárenyhítési hozzájárulás befizetésének elmaradása vagy a határidőn túli befizetés a kárenyhítő juttatás igénybevételeire vonatkozó jogosultság elvesztését eredményezi, függetlenül attól, hogy a termelő használatában levő termőfüldön található növénykultúra igazoltan károsult-e, vagy sem!

Az adott kárenyhítési évben bekövetkezett mezőgazdasági káresemények bejelentésére 15 nap áll a mezőgazdasági termelő rendelkezésére. Ha a mezőgazdasági káresemény tárgyév április 1-je után következik be és a kárbejelentésre nyitva álló 15 napos határidő az egységes kérelem szankciómentes benyújtására nyitva álló időszakban telik le, akkor – a 15 napos határidőtől eltérően - a kárbejelentés az egységes kérelem szankciómentes benyújtására előírt határidő utolsó napjáig tehető meg. Ezen határidő elmulasztása esetén, illetve a kárbejelentésre agrárkár-megállapító szerv által hozott pozitív döntés hiányában a kárenyhítő juttatás iránti kérelem elutasításra kerül.

A kárbejelentést a Kincstár által erre a célra rendelkezésre bocsátott elektronikus felületen lehet megtenni, amelyet a károsodással érintett terület szerint illetékes, megyei kormányhivatal földművelésügyi igazgatási hatáskörben eljáró megyeszékhely szerinti járási hivatala (agrárkár-megállapító szerv) bírál el.

A kárenyhítő juttatás iránti igényét a mezőgazdasági termelő tárgyév november 30-ig nyújthatja be a Kincstár által erre a célra rendelkezésre bocsátott elektronikus felületen. A kérelemben feltüntetett adatok megalapozottságát az agrárkár-megállapító szerv bírálja el.

Fontos, hogy az egyébként járó kárenyhítő juttatás teljes összegére azon termelő lesz jogosult, aki az üzemi szintű referencia hozamértéknek legalább felére és az adott növénykultúrára jellemző mezőgazdasági káreseményre kiterjedő mezőgazdasági biztosítási szerződéssel rendelkezik. Ezt a mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer II. pillére szerinti, díjtámogatott mezőgazdasági biztosítással is és egyéb piaci biztosítással is teljesítheti a termelő. Ennek hiányában az uniós szabályok alapján az egyébként járó kárenyhítő juttatás felére jogosult a termelő.

Kifizetés

A Kincstár a tárgyévet követő év március 31-éig határozatban értesíti a mezőgazdasági termelőt a kárenyhítő juttatás iránti igénye kielégítésének mértékéről és teljesíti a kifizetéseket.

Újdonságok a 2018. kárenyhítési évtől

A 2018. kárenyhítési évtől az egységes kérelemben nem termőként jelölt ültetvények után nem számol az agrárkár-enyhítő szerv kárenyhítési hozzájárulási összeget, illetve a nem termő ültetvény területe a kockázatközösségi tagságba sem számít bele. Tehát csak a termőnek jelölt ültetvényterületek alapján kell a termelőnek kárenyhítési hozzájárulást fizetni, illetve kárenyhítő juttatásra vonatkozó jogosultság is csak a termőképes ültetvényterületek alapján keletkezhet.

3) Agrárkár-enyhítés és vis maior közti különbségek

Az agrár-kárenyhítési rendszerben a kárbejelentéseket elektronikus úton, a Magyar Államkincstár honlapján elérhető Komplex Mezőgazdasági Kockázatkezelési Rendszer (MKR) felületen keresztül kell bejelenteni, ebben a falugazdászok segítséget nyújtanak a gazdálkodóknak. A kárbejelentést a károsodás észlelésétől számított 15 napon belül kell megtenni. A kárbejelentések célja a növények hozamcsökkenéséből fakadó károk kompenzálása kárenyhítő juttatás formájában.

Felhőszakadás, jégeső, tavaszi fagy, őszi fagy vagy vihar esetén a káresemény jól beazonosítható, egy adott naphoz kötődik, ezért a kár bekövetkezésének azt a napot tekintjük, amikor az időjárási jelenség és természeti esemény a károsodással érintett területen bekövetkezik és a kárbejelentést ettől a naptól számított 15 napon belül kell megtenni. Aszály, belvíz, téli fagy vagy mezőgazdasági árvíz esetén a károsító hatás csak később észlelhető, ezért a mezőgazdasági káresemény bekövetkezésének, azt az időpontot kell tekinteni, amikor a károsodással érintett területen termesztett növénykultúrán a károsodás első alkalommal észlelhetővé válik, itt a káresemény bejelentését ettől a naptól számított 15 napon belül kell megtenni. Aszálykár bejelentés legkésőbb szeptember 30-ig tehető.

A 15 napos bejelentési határidőt módosíthatja a betakarítás ténye/terve. Ebben az esetben a kárbejelentést legkésőbb a tervezett betakarítás vagy a károsodással érintett terület más növénykultúrával való hasznosítását megelőző talaj előkészítés előtt tíz nappal kell megtenni.

A vis maior-bejelentés a vis maior-esemény bekövetkezésétől számított 21 napon belül, azonban ha a bejelentés termesztett növénykultúrát érint, a betakarítást megelőző tizenötödik napig, de legkésőbb az esemény bekövetkezésétől számított hat hónapon belül tehető meg. Ezen bejelentési határidők jogvesztők, így a határidőn túli bejelentést és a már betakarított kultúrák esetében bejelentett eseményt nem lehet vis maior-eseménynek tekinteni. Természeti csapás, szélsőséges időjárási körülmény esetén nem kell igazolást mellékelni az esemény bejelentéséhez. Amennyiben a termelő a vis maior bejelentését elmulasztotta és a támogatási feltételek nem teljesítése áll fenn, úgy a lehetséges szankció elkerülése érdekében van rá mód, hogy a kérelmét teljes egészében vagy részlegesen visszavonja, de csak akkor, ha még nem kapott ellenőrzésről, esetleges meg nem felelésről szóló tájékoztatást vagy határozatot.

A kárbejelentésnél kizárólag a kedvezőtlen időjárási jelenségek miatti károkat lehet bejelenteni, a vis maior-bejelentést ezeken felül egyéb okok miatt (pl. a növény- vagy állatállományt érintő fertőző megbetegedések, munkaképtelenség, földterület közcélra vagy közérdekből történő igénybevétele) is meg lehet tenni. Amennyiben a gazdálkodó kárbejelentést tesz, de vis maior bejelentést nem, akkor a minimális hozamra vonatkozó követelmények teljesítése alól nem lehet felmenteni, ennek érdekében az önálló vis maior-bejelentést is mindenképpen meg kell tennie! Az elfogadott kárbejelentés nem helyettesíti a vis maior-bejelentést.

Szükséges megjegyezni, hogy ha a termelő él a kárbejelentés lehetőségével, de vis maior bejelentést nem tesz, akkor az esetében az adott jogcímek esetében – melyeknél erre vonatkozó előírás van pl rizs vagy szemes fehérje - a minimális hozamra vonatkozó követelmények teljesítése alól nem lehet felmenteni, vagyis az önálló vis maior bejelentést is meg kell tenni! Az elfogadott kárbejelentés bár hozzájárulhat a vis maior bejelentés elfogadásához, ugyanakkor az nem helyettesíti a vis maior bejelentést. A vis maior bejelentés a vis maior esemény bekövetkezésétől számított 21 napon belül, azonban ha a bejelentés természetű növénykultúrát érint, akkor – a betakarítás tervezett időpontjára figyelemmel – a betakarítást megelőző tizenötödik napig, de legkésőbb az esemény bekövetkezésétől számított hat hónapon belül tehető meg. Kiemelendő, hogy ezen bejelentési határidők jogvesztők, így ezen határidőkön túl, továbbá a már betakarított kultúrák esetében bejelentett eseményt nem lehet vis maior eseménynek tekinteni.

Abban az esetben, ha a termelő elmulasztotta a vis maior bejelentését megtenni, a közvetlen támogatások támogatási feltételeinek nem teljesítése esetén a lehetséges szankció elkerülése érdekében van arra mód, hogy a kérelmét teljes egészében vagy részlegesen bármikor visszavonja feltéve, ha még nem kapott ellenőrzésről, esetleges meg nem felelésről szóló tájékoztatást vagy határozatot.